

УДК 331.108.45

Шостак Світлана Миколаївна,
аспірант кафедри публічного адміністрування, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, тел.: (044) 490 95 00, e-mail: shostak.sveta@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3409-5816

Шостак Светлана Николаевна,
аспірант кафедри публічного адміністрування, Межрегиональная Академия управления персоналом, 03039, г. Киев, ул. Фрометовская, 2, тел.: (044) 490 95 00, e-mail: shostak.sveta@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3409-5816

Shostak Svetlana Nikolaevna,
postgraduate student of the Department of Public Administration, Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, Str. Frometivska, 2, tel.: (044) 490 95 00, e-mail: shostak.sveta@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3409-5816

DOI <https://doi.org/10.31618/vadnd.v1i11.37>

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СПІВПРАЦІ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ: ДОСВІД КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Анотація. Проаналізовано ефективність діяльності міжнародних фінансових організацій в контексті їх співробітництва із країнами Східної Європи. У статті з'ясовано, що фінансування міжнародними фінансовими організаціями приватного сектора країн Східної Європи створює передумови для підвищення рівня їх економічної та соціальної ефективностей, для створення не тільки колективних, але і суспільних благ. Детально розглянуто основні цілі, що досягаються у країнах Східної Європи за рахунок фінансування міжнародними фінансовими організаціями.

Доведено, що фінансування приватного сектора країн Східної Європи ЄБРР створює передумови для підвищення рівня їх економічної та соціальної ефективностей та для створення не тільки колективних, але і суспільних благ. Проте реалізація цих передумов залежить від здорової економічної політики країни, своєчасного формування нової інституційної структури для функціонування державного сектору тощо. Відзначено, що для ефективного забезпечення даного напрямку співпраці із ЄБРР країнам Східної Європи необхідно:

- сприяти переходу від капітального і трудомісткого експорту промислової продукції до високотехнологічного та інноваційного;
- надавати державну допомогу для забезпечення формування іноземного капіталу шляхом створення спеціальних зон експортного виробництва із вигідним податковим режимом;
- впроваджувати планований підхід до регулювання розвитку національної економіки на основі оптимізації процесу державних закупівель, формування субсидій та інших форм державного регулювання інвестиційної діяльності тощо.

Відмічено, що, загалом, важливим є досвід співпраці країн Східної Європи із міжнародними фінансовими організаціями і для України. Адже на сьогодні в Україні існує ряд політичних факторів, що гальмують розвиток зовнішніх інвестицій через неадаптованість вітчизняних підприємств до світових ринкових умов співпраці. Щоб вирішити цю проблему, потрібно реорганізувати структуру державного управління об'єктами промисловості та налагодити механізми законодавчого регулювання даного процесу.

Ключові слова: державне регулювання, країни Східної Європи, міжнародні фінансові організації, інвестиції, економічне зростання.

ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СОТРУДНИЧЕСТВА С МЕЖДУНАРОДНЫМИ ФИНАНСОВЫМИ ОРГАНИЗАЦИЯМИ: ОПЫТ СТРАН ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ

Аннотация. Проанализирована эффективность деятельности международных финансовых организаций в контексте их сотрудничества со странами Восточной Европы. В статье установлено, что финансирование международными финансовыми организациями частного сектора стран Восточной Европы создает предпосылки для повышения уровня их экономической и социальной эффективности и для создания не только коллективных, но и общественных благ. Подробно рассмотрены основные цели, достигаемые в странах Восточной Европы за счет финансирования международными финансовыми организациями.

Доказано, что финансирование частного сектора стран Восточной Европы ЕБРР создает предпосылки для повышения уровня их экономической и социальной эффективности и для создания не только коллективных, но и общественных благ. Однако реализация этих предпосылок зависит от здоровой экономической политики страны, своевременного формирования новой институциональной структуры для функционирования государственного сектора и тому подобное.

Отмечено, что для эффективного обеспечения данного направления сотрудничества с ЕБРР странам Восточной Европы необходимо:

- способствовать переходу от капитального и трудоемкого экспорта промышленной продукции к высокотехнологическому и инновационному;

- оказывать государственную помощь для обеспечения формирования иностранного капитала путем создания специальных зон экспортного производства с выгодным налоговым режимом;

- внедрять планируемый подход к регулированию развития национальной экономики на основе оптимизации процесса государственных закупок, формирование субсидий и других форм государственного регулирования инвестиционной деятельности и тому подобное.

Отмечено, что в целом важен опыт сотрудничества стран Восточной Европы с международными финансовыми организациями и для Украины. Ведь сегодня в Украине существует ряд политических факторов, тормозящих развитие внешних инвестиций через неадаптированность отечественных предприятий к мировым рыночным условиям сотрудничества. Чтобы решить эту проблему, нужно реорганизовать структуру государственного управления объектами промышленности и наладить механизмы законодательного регулирования данного процесса.

Ключевые слова: государственное регулирование, страны Восточной Европы, международные финансовые организации, инвестиции, экономический рост.

PUBLIC REGULATION OF COOPERATION WITH INTERNATIONAL FINANCIAL ORGANIZATIONS: EXPERIENCE OF THE COUNTRIES OF EASTERN EUROPE

Abstract. The article analyzes the effectiveness of the activities of international financial organizations in the context of their cooperation with the countries of Eastern Europe. The article clarifies that financing by international financial organizations of the private sector of Eastern Europe creates preconditions for raising their economic and social efficiency and for creating not only collective but also social goods. The main goals of the Eastern European countries, financed by international financial organizations, are considered in detail.

It is proved that the financing of the private sector of the Eastern European countries of the EBRD creates the preconditions for raising their economic and social efficiency and for creating not only collective but also public goods. However, the implementation of these prerequisites depends on a sound economic policy of the country, the timely formation of a new institutional structure for the functioning of the public sector, etc. It is noted that for the effective provision of this area of cooperation with the EBRD to the countries of Eastern Europe it is necessary:

- facilitate the transition from the capital and labor-intensive export of industrial products to high-tech and innovative;

- to provide state aid for the formation of foreign capital by creating special zones of export production with a favorable tax regime;

- implement a planned approach to regulating the development of the national economy on the basis of optimization of the state procurement process, the formation of subsidies and other forms of state regulation of investment activity, etc.

It is noted that in general, the experience of cooperation of the countries of Eastern Europe with international financial organizations and for Ukraine is important. After all, in Ukraine there are a number of political factors that hinder the development of foreign investments due to the non-adaptation of domestic enterprises to the world market conditions of cooperation. In order to solve this problem, it is necessary to reorganize the structure of state management of industrial objects and to establish mechanisms for legislative regulation of this process.

Keywords: public regulation, countries of Eastern Europe, international financial organizations, investments, economic growth.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку світової економіки зростає роль міжнародних фінансових організацій, що не тільки сприяють розвитку соціально-економічної сфери управління країн Європи, але і є одним із важливих чинників забезпечення їх сталого розвитку. Ця співпраця особливо важлива для країн Східної Європи, що на сьогодні хоча і стали членами Європейського Союзу, однак все ще потребують структурних реформ для подолання кризових явищ в економіці та прагнуть відновити перспективи промислового зростання основних галузей господарства. Тому діяльність міжнародних фінансових організацій в контексті їх співпраці із країнами Східної Європи є надзвичайно актуальним питанням і виступає предметом вивчення вітчизняних та зарубіжних науковців із державного управління та суміжних галузей науки [1, с. 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання впливу міжнародних фінансових організацій на процеси економічного зростання країн Східної Європи є об'єктом дослідження таких науковців, як: Р. Атоян,

Е. Болдеччі, Б. Джоші, К. Крогульські, Дж. Руеф, Р. Оліварес-Камінал, Н. Б. Бідник, В. О. Данилюк, Н. М. Заярна, В. П. Колосова [3], Р. І. Копич, М. Кульбіда [1], О. М. Непомнящий, Н. І. Патица, В. М. Федосов, П. І. Юхименко [2] та ін.

Формулювання цілей статті. Метою статті є характеристика впливу міжнародних фінансових організацій на державний економічний та фінансовий розвиток країн Східної Європи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна інституціональна структура міжнародних фінансових організацій характеризується розгалуженою системою міжурядових організацій та інститутів. До неї входять як глобальні, так і регіональні валютно-фінансові установи, зокрема такі найбільші міжнародні фінансові організації, як: група Світового банку, Європейський банк реконструкції та розвитку (далі – ЄБРР), Європейський інвестиційний банк, Північний інвестиційний банк, Кредитна установа для відбудови (німецький державний банк – KfW) та інші. Ці міжнародні організації відіграють важливу роль у фор-

муванні кредитних ресурсів і регулюванні сучасної економіки Польщі, Грузії, Румунії та інших країн Східної Європи [2].

ЄБРР — одна із провідних міжнародних фінансових організацій, що має найвищий кредитний рейтинг — ААА. Банк надає допомогу країнам Східної Європи та колишнього Радянського Союзу як на етапі їх ринкової трансформації, так і, зокрема, для довгострокового економічного зростання певного регіону країн шляхом фінансування інвестиційних проектів. ЄБРР сприяє переходу до відкритої ринкової економіки, розвитку приватної та підприємницької ініціатив у країнах Центральної та Східної Європи [1].

Серед основних форм співпраці, що їх здійснює ЄБРР у країнах Східної Європи, можна визначити пряме фінансування приватного сектору, реструктуризацію, приватизацію та інфраструктурний розвиток [3, с. 36]. Розглянемо детальніше кожен із наведених форм співпраці.

Фінансування приватного сектору країн Східної Європи ЄБРР створює передумови для підвищення рівня їх економічної та соціальної ефективності та для створення не тільки колективних, але і суспільних благ. Проте реалізація цих передумов залежить від здорової економічної політики країни, своєчасного формування нової інституційної структури для функціонування державного сектору тощо. Для ефективного забезпечення цього напряму співпраці із ЄБРР країнам Східної Європи необхідно:

- сприяти переходу від капітального і трудовітського експорту про-

мислової продукції до високотехнологічного та інноваційного;

- надавати державну допомогу для забезпечення формування іноземного капіталу шляхом створення спеціальних зон експортного виробництва із вигідним податковим режимом;

- впроваджувати планований підхід до регулювання розвитку національної економіки на основі оптимізації процесу державних закупівель, формування субсидій та інших форм державного регулювання інвестиційної діяльності тощо.

Значний інтерес становить досвід реструктуризації країн Східної Європи, що досягли успіху в економічному розвитку після їх фінансування ЄБРР. Одним із найуспішніших прикладів є Чеська Республіка. За результатами дослідження процесу реорганізації чеських підприємств шляхом фінансування ЄБРР, можна говорити про початок формування складних та взаємопов'язаних змін в економічній структурі країни, що покращили методичні основи реалізації інституційно-економічного механізму функціонування підприємств, господарювання в цілому [4, с. 85]. Реструктуризація також спровокувала зміни у виробничій програмі та відповідних інноваціях у таких структурах промисловості Чехії, як: виробнича, функціональна, інформаційна, кадрова, фінансова тощо. Процес реструктуризації охоплював чотири блоки: формування концепції реструктуризації, розробка її організаційних форм, реалізація відповідного інструментарію та належне кадрове забезпечення. Для Чехії стабільність та ефективність фінансу-

вання цього процесу обумовлюється тим, наскільки раціонально та послідовно використовуються країною надані інвестиції.

Досвід успішного фінансування міжнародними фінансовими організаціями процесів економічного та інфраструктурного розвитку в Польщі був досягнутий, значною мірою, завдяки своєчасно вжитим країною фіскальним та монетарним заходам, значній девальвації національної валюти. “Здоровий, добре диверсифікований банківський сектор Польщі сприяв економічному зростанню, збільшуючи обсяги кредитування на відміну від більшості країн — членів ЄС. За даними ЄБРР, у Польщі в 2009 році частка державних банків у активах зросла до 22,1 % (з 18,3 % у 2008). Основний внесок у приріст як частки активів державних банків, так і кредитування загалом зробив найбільший універсальний банк — РКО Bank Polski із часткою держави 51,24 %. Частка РКО в загальному обсязі кредитів зросла з 15,6 % у третьому кварталі 2008 до 17,2 % в кінці 2010 року” [5].

Загалом основними цілями, що досягаються у країнах Східної Європи за рахунок фінансування міжнародними фінансовими організаціями, є:

- сприяння економічному розвитку країн Східної Європи з метою їх переходу до відкритої світової ринкової економіки;

- підтримка країн Східної Європи у здійсненні ними структурних економічних реформ, включаючи ліквідацію монополій, децентралізацію влади та її інтеграцію у світову економічну систему;

- організація, модернізація та розширення продуктивної, конкурентної приватної діяльності суб’єктів економіки країн Східної Європи, особливо малих та середніх підприємств;

- сприяння зростанню інвестицій у виробництво, а також інвестуванню у сектори державних соціальних програм;

- стимулювання важливих та економічно-виправданих проектів;

- надання технічної допомоги для підготовки, фінансування та реалізації проектів державно-приватного партнерства;

- формування та розвиток ринків капіталу країн Східної Європи;

- забезпечення розміщення цінних паперів приватними та державними підприємствами країн Східної Європи та спрощення доступу цих підприємств до внутрішніх та міжнародних ринків капіталу шляхом надання фінансових гарантій та консультаций;

- фінансування як державного, так і приватного секторів економіки, що робить значний внесок у розвиток промисловості країн Східної Європи;

- сприяння залученню прямих іноземних інвестицій у країни Східної Європи тощо.

Поведений нами аналіз фінансування міжнародними фінансовими організаціями країн Східної Європи демонструє, що стійким цей процес був у Словенії, що цілком очікувано з погляду на незначний дефіцит коштів у національному бюджеті та фіскальну стійкість країни. Основним пріоритетним напрямом роботи міжнародних фінансових організацій зі Словенією було забезпе-

чення подальшої інтеграції країни у світову фінансову систему, стимулювання країни до проведення розумної макроекономічної політики та реалізації структурних реформ державного управління. Надходження іноземних інвестицій, зокрема з боку ЄБРР, призвело до переосмислення необхідності удосконалення макроекономічної стабільності та фінансової незалежності в країні [1].

Висновки. Загалом важливим є досвід співпраці країн Східної Європи із міжнародними фінансовими організаціями і для України. Адже на сьогодні в Україні існує низка політичних факторів, що гальмують розвиток зовнішніх інвестицій через неадаптованість вітчизняних підприємств до світових ринкових умов співпраці. Щоб вирішити цю проблему, потрібно реорганізувати структуру державного управління об'єктами промисловості та налагодити механізми законодавчого регулювання цього процесу.

З огляду на це, досвід іноземних країн у питаннях співпраці із міжнародними фінансовими організаціями вимагає формування процесу поглиблення інтернаціоналізації економічного життя в Україні, що матиме своїми проявами розширення і оптимізацію взаємозв'язків та взаємозалежностей вітчизняної економіки, усупільнення характеру праці та виробництва в глобальному масштабі тощо [6].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Кульбіда М.* Співробітництво міжнародних фінансових організа-

цій з країнами Східної Європи // *Наук. вісн. Херсонського держ. ун-ту (Економічні науки)*. — 2015. — Вип. 12. — Ч. 2. — С. 24–29. — Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_12/61.pdf

2. *Теорія фінансів: підручник* / П. І. Юхименко, В. М. Федосов, Л. Л. Лазебник та ін.; за заг. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. — К.: Центр учб. л-ри, 2010. — 576 с. — Режим доступу: http://pidruchniki.com/17981024/finansiv/mizhnarodni_finansovi_organizatsiyi_funktsiyi
3. *Колосова В. П.* Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями: сучасний стан та перспективи розширення / В. П. Колосова, І. М. Іванова // *Фінанси України*. — 2014. — № 11. — С. 33–47.
4. *Водачек Л.* Реструктуризация — вызов чешским предприятиям // *Проблемы теории и практики управления*. — 1999. — № 1. — С. 84–90.
5. *Marcin Piatkowski.* World Bank, ECSPF. State Commercial Banks in Action during the Crisis: The Case of Poland (PKO Bank Polski).
6. *Основні напрямки взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями* [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://referatnik.com/all/ZED/3704.html>

REFERENCES

1. *Kulbida M.* (2015), "Cooperation of International Financial Organizations with the Countries of Eastern Europe" // *Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnogo universytetu (Ekonomichni nauky)*. — Vol. 12. — P. 24–29.
2. *Yukhimenko P. I., Fedosov V. M., Lazebnik L. L.* (2010), *Theory of Finance [Teoriya finansiv]*, Tsentru uchbovoyi literatury, Kyiv, Ukraine.

3. *Kolosova V. P., Ivanova I. M.* (2014), "Cooperation of Ukraine with International Financial Institutions: Current Status and Prospects for Expansion" // *Finansy Ukrayiny*. – Vol. 11. – P. 34–37.
4. *Vodachek L.* (1999), "Restructuring is a challenge to Czech enterprises" // *Problemi teoryy y praktyky upravlenyya*. – Vol. 1. – P. 84–90.
5. *Marcin Piatkowski.* World Bank, EC-SPF. State Commercial Banks in Action during the Crisis: The Case of Poland (PKO Bank Polski).
6. *The official site of Referatnik.com* (2011), "The main directions of Ukraine's interaction with international financial organizations", available at: <http://referatnik.com/all/ZED/3704.html> (Accessed 4 January 2018).